Mestno središče Jesenice

elaborat

maj 2023

OBČINA JESENICE

Kazalo vsebine

UVOD 4

1. OBMOČJE STARE SAVE IN UPRAVNEGA CENTRA 6

Opis 6

Prostorska regulativa 6

Načrtovani posegi v območju: 8

SWOT analiza 8

Slikovno gradivo 9

2. OBMOČJE CENTRA 1 IN CENTRA 2 10

Opis 10

Prostorska regulativa 10

Načrtovani posegi v območju: 12

SWOT analiza 12

Slikovno gradivo 13

3. OBMOČJE TRGA TONETA ČUFARJA 19

Opis 19

Prostorska regulativa 19

Načrtovani posegi v območju: 21

SWOT analiza 21

Slikovno gradivo 22

4. OBMOČJE PLAVŽA 24

Opis 24

Prostorska regulativa 24

Načrtovani posegi v območju: 26

SWOT analiza 26

Slikovno gradivo 27

ZAKLJUČEK 29

UVOD

Mesto Jesenice leži v ozki dolini med Karavankami in Julijskimi Alpami, ki jo je v zadnji ledeni dobi oblikoval ledenik. Po dnu doline teče reka Sava, ki se ji z leve strani izpod Karavank pridruži več večjih in manjših vodotokov (Jesenica, Ukova…). V urbanističnem pogledu se je mesto Jesenice razvilo z združitvijo (zlitjem) manjših naselij Murova, Plavž, Kurja vas in Stara Sava. Lega v najožjem delu Gornjesavske doline je pogojevala izvedbo prometne infrastrukture po dnu doline ob Savi Dolinki, zato se je mesto razvilo izrazito linijsko.

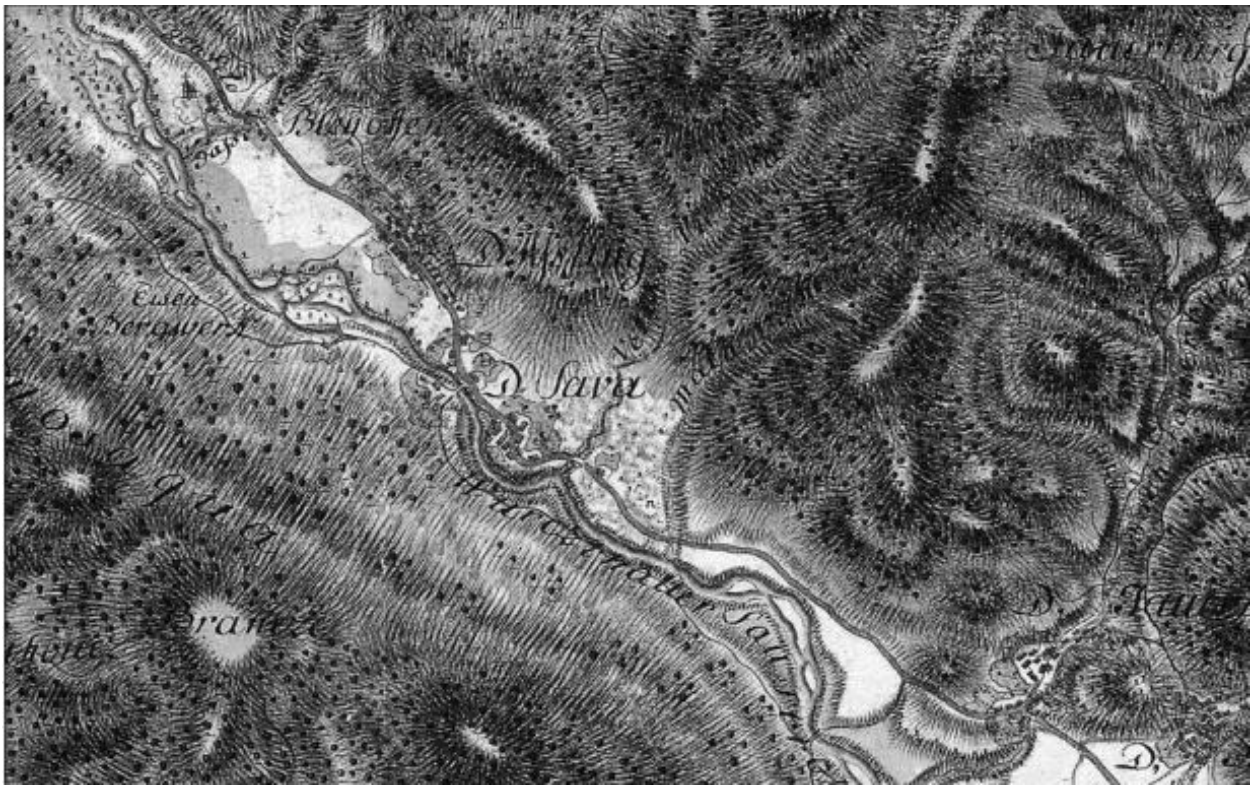

Jesenice s Savo in Plavžem na jožefinskem vojaškem zemljevidu 1784–87 , (Rajšp (ur.), Slovenija na vojaškem zemljevidu, sekcija 135)

Navedeni razvoj mesta in naravne danosti so vzrok, da se ni razvilo izrazito mestno središče z osrednjimi mestotvornimi dejavnostmi. Vseeno pa je moč opaziti, da je večina mestotvornih dejavnosti zgoščena v štirih območjih. To so:

1. Območje upravnega centra Jesenice in Stare Save, kjer se nahajajo: Občina Jesenice, Upravna enota Jesenice, Center za socialno delo, Obrtna zbornica Jesenice, Ljudska univerza Jesenice, Srednja šola Jesenice, Gornjesavski muzej, Glasbena šola Jesenice, tržnica, pošta, banka, zavarovalnica , trgovine, idr.
2. Območje Centra 1 in 2, kjer se nahajajo: Železniška postaja Jesenice, Lekarna Jesenice, TIC Jesenice, Okrajno sodišče na Jesenicah, Kosova graščina, Cerkev sv. Lenarta, trgovine, banke, idr.
3. Območje Trga Toneta Čufarja, kjer se nahajajo: Prireditveni center z Gledališčem Toneta Čufarja in kinom Železar, Občinska knjižnica Jesenice, Osnovna šola Prežihovega Voranca, Vrtec Jesenice – Enota Julke Pibernik, Gimnazija Jesenice, Kopališče Ukova, TVD Partizan Jesenice, idr.
4. Ožje območje Plavža Pr' Čufar, kjer se nahajajo: Zdravstveni dom, ZZZS, ZPIZ, Vrtec Jesenice – Enota Angelce Ocepek, Lekarna Plavž, pošta, trgovine, idr.

Ta območja so med seboj povezana »linijsko« vzdolž Ceste železarjev in Ceste maršala Tita, izjema je prečna peš povezava med Trgom Toneta Čufarja in Staro Savo, ki povezuje ti območji prečno na glavno povezovalno linijsko os.

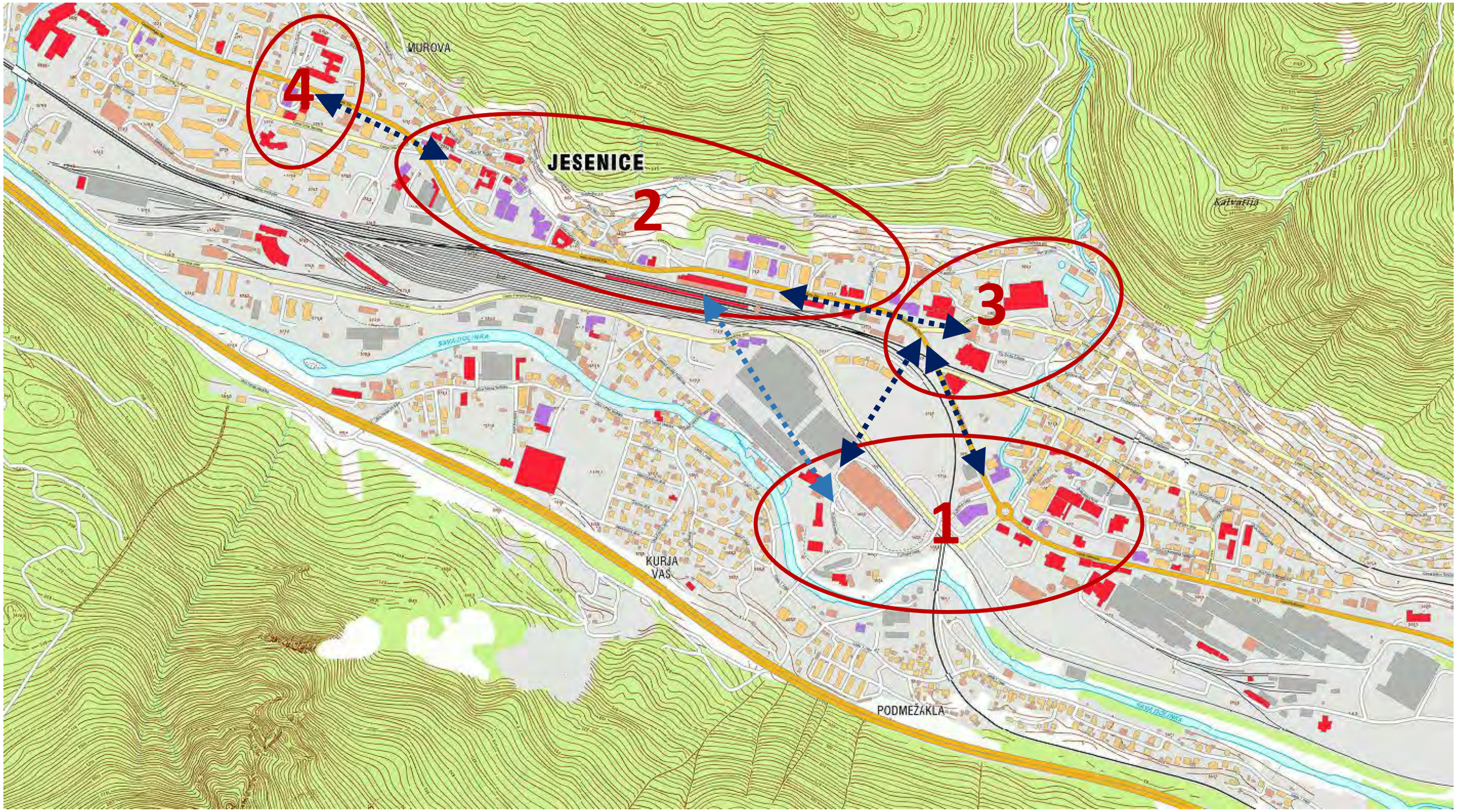

Shematski prikaz območij, v katerih se pogosteje pojavljajo mestotvorne dejavnosti, ter vzpostavljene (temno modro) in načrtovane (svetlo modro) povezave med območji

1. OBMOČJE STARE SAVE IN UPRAVNEGA CENTRA

Opis

Izmed navedenih območij je najstarejše območje Stara Sava, ki je bilo v zgodovini eno izmed središč gospodarskega in družbenega razvoja v Gornjesavski dolini oz. širšem območju Zgornje Gorenjske. Fužinarskega naselje Stara Sava na Jesenicah je bilo zaradi izjemnega urbanističnega, tehničnega, arhitekturnega in zgodovinskega pomena razglašeno za kulturni spomeniki državnega pomena (2019).

V nekdanjem naselju Sava (danes Stara Sava) na Jesenicah, je celostno ohranjeno jedro stavb z večino značilnosti fužinarskega naselja iz konca 17. stoletja, ko je bilo z značilnimi objekti upodobljeno na bakrorezu Andreja Trosta v Valvasorjevi Slavi vojvodine Kranjske. Središče fužinskega naselja Stara Sava je osrednji trg, ki ga obkrožajo ohranjeni in prezentirani fužinarski industrijski objekti, zlasti ostanki plavža, naprave za taljenje železove rude z lesnim ogljem, ki je bil zgrajen na začetku 16. stoletja, ter kasneje večkrat prezidan in dopolnjen. Na vzhodni strani ga omejuje delavska Kasarna (danes v njej domuje Glasbena šola Jesenice in del stalne razstave Gornjesavskega muzeja), ki sodi med najstarejše ohranjene primere skupnih delavskih stanovanj pri nas. Na severu trga sta dominantni točki fužinarska Bucelleni-Ruardova graščina iz začetka 16. stoletja in fužinarska cerkev Marijinega vnebovzetja iz začetka 17. stoletja. Na jugu kompleksa niz zaključuje Kolpern, edino od nekdanjih štirih skladišč oglja (danes namenjen dogodkom, prireditvam in razstavam). Danes je območje namenjeno muzejski, kulturni in turistični dejavnosti.

S krčenjem železarske industrije v začetku 90. let 20. stoletja je celotno območje Stare Save z revitalizacijo postalo del mestnih površin izven območja Železarne Jesenice. Z bližnjim odprtim prireditvenim prostorom in muzejem na prostem, tržnico, urejenimi zelenimi površinami in bližnjim nakupovalnim centrom postaja centralno območje. Območje je z novo vzpostavljeno prečno povezavo za pešce preko Hrenovce povezano s Trgom Toneta Čufarja. Drugo povezavo s Trgom Toneta Čufarja predstavlja Cesta železarjev, ob kateri bosta v prihodnjih letih zgrajena dva nova stanovanjska bloka.

Bivša upravna stavba Kranjske industrijske družbe je od leta 2003 sedež Občine Jesenice, ob njej pa je zrasel še sedež Upravne enote Jesenice. S selitvijo Občine Jesenice na novo lokacijo za je začel vzpostavljati nov upravni center, saj se je v bližino preselil tudi Center za socialno delo. Na tem območju ima svoje poslovne prostore tudi Pošta Jesenice. V neposredni bližini se nahaja še Srednja šola Jesenice, ki jo v prihodnjih letih čaka temeljita prenova.

Prostorska regulativa

- Odlok o občinskem prostorskem načrtu Občine Jesenice (UL RS, št. 110/2013, 57/2017, 29/2018 – teh. popravek)
- Odlok o zazidalnem načrtu poslovna cona Jesenice (UL RS, št. 119/2002, 21/2005, 64/2019)
- Odlok o ureditvenem načrtu Stara Sava (UL RS, št. 46/2002)

Izsek namenske rabe iz OPN

Načrtovani posegi v območju:

- Obnova Ruard Bucellenijeve graščine na Stari Savi (Občina Jesenice, v teku)
- Obnova Srednje šole Jesenice (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, pridobivanje projektne dokumentacije)
- Obnova regionalne ceste skozi Jesenice s pasovi za kolesarje (Direkcija RS za infrastrukturo, pridobivanje projektne dokumentacije)

SWOT analiza

- S: območje je dobro prometno povezano s preostalimi deli mesta, je primerno komunalno opremljeno, ima funkcijo mestnega središča
- W: območje bi morali z ustrezno peš povezavo povezati z zahodnim delom Jesenic (predvidena povezava v obliki podhoda s Skladiščne ulice z Železniško postajo Jesenice). Hkrati s prenovo Srednje šole Jesenice je potrebno urediti prometne površine okoli šole ter jih povezati s C. železarjev (odstranitev stavbe C. železarjev 7 in ureditev trga)
- O: prireditvenemu prostoru in tržnici je potrebno dati nove vsebine in programe, ki bodo pripomogli k večji prepoznavnosti in privlačnosti območja za prebivalce, povezati območje z zelenim pasom Save. Stavbi bivšega RC in Delavskega doma pri Jelenu dati nove vsebine in urediti javne površine v okolici teh objektov
- T: premalo finančnih sredstev, razdrobljena lastniška struktura, neprivlačnost območja za prebivalce

Slikovno gradivo

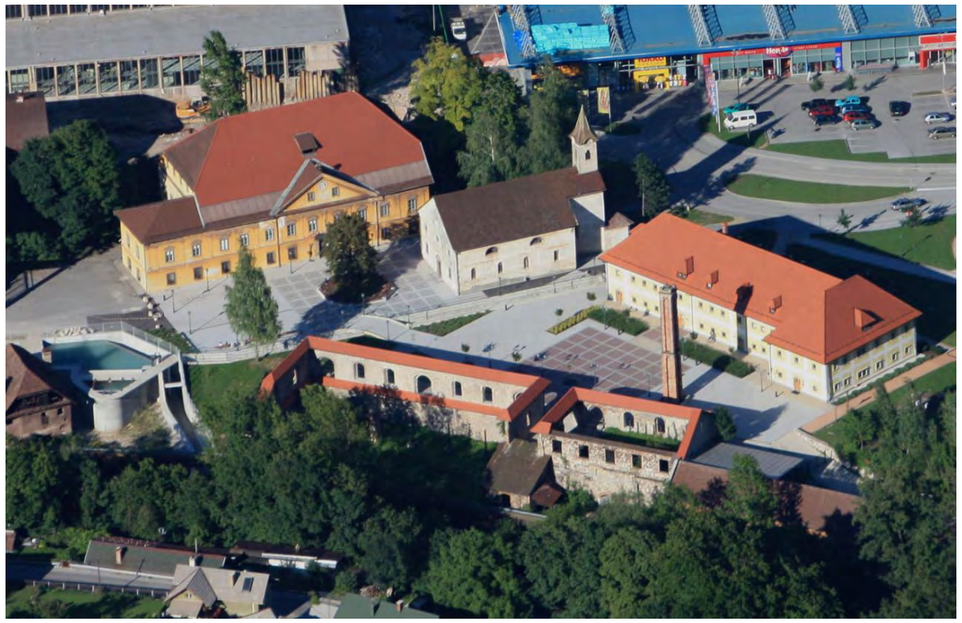

Muzejsko območje Stara Sava

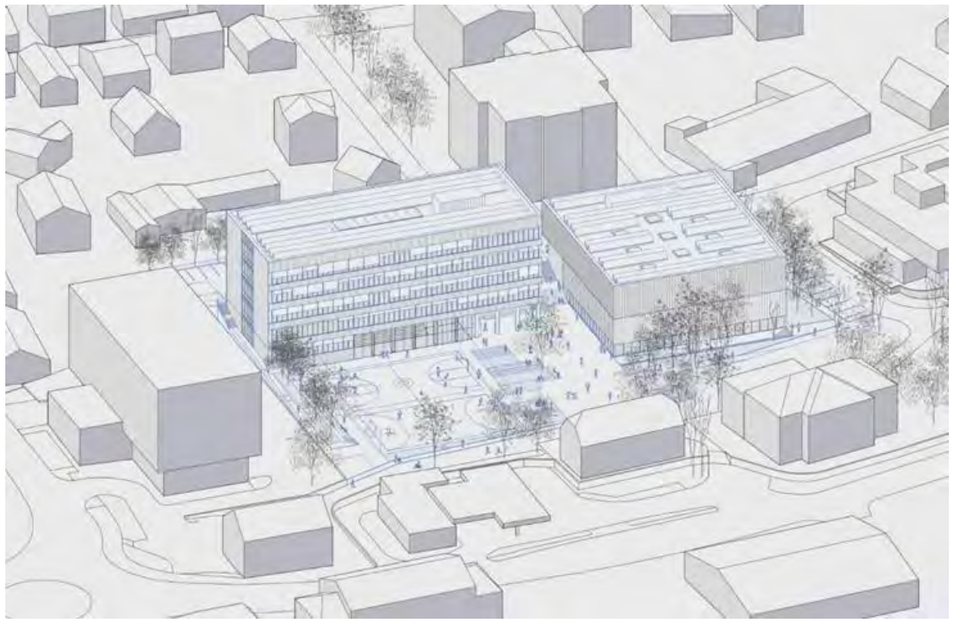

Zmagovalna idejna rešitev za prenovo SŠJ, vir ZAPS

Vizualizacija predlaganih stanovanjskih blokov v OPPN Partizan (Protim Ržišnik Perc d. o. o.)

Upravna stavba Občine Jesenice

2. OBMOČJE CENTRA 1 IN CENTRA 2

Opis

T.i. Center 1 je v zgodovini že predstavljal središče mesta Jesenice, saj je bila tu nekoč stavba Carinarnice (danes Okrajno sodišče na Jesenicah) in občinske uprave (Kosova graščina), župnišče z župnijsko cerkvijo Sv. Lenarta, hoteli, železniška postaja, različne obrtne in storitvene dejavnosti, park, skozi območje je vodila glavna cesta (takrat Gosposvetska cesta). V času II. svetovne vojne je bilo območje v bombardiranju poškodovano. Po vojni je bila zgrajena stavba nove železniške postaje (1955) ter nasproti nje niz novih večstanovanjskih stavb z javnim programom v pritličju in prvem nadstropju.

V 80. letih prejšnjega stoletja so bili zgrajeni večstanovanjskih objekti z javnim programom v pritličju na območju t.i. Centra 2, z gradnjo obvoznice ob južni del Centra 2 je bilo območje razbremenjeno tranzitnega prometa.

Cesta maršala Tita od Gimnazije Jesenice do Kosove graščine predstavlja križišče in stičišče poti Jeseničanov in drugo mestno središče. S pospešeno »motorizacijo« družbe, ter problemom povečanega mirujočega prometa so se trgovine, prodajalne in lokali začeli umikati v nakupovalna središča na obrobje mesta, zato je območje začelo izgubljati vlogo mestnega središča.

Z ustreznimi načrtovalskimi pristopi bi bilo možno površine ob glavni prometni osi skozi narediti privlačnejše in prijaznejše za pešce in kolesarje s tem pa tudi različne dejavnosti, ki so ob tej osi dostopnejše za prebivalce. Možna je ureditev več manjših mestnih trgov (med lekarno in Murko, med lekarno Plavž in trgovin Mercator »Pr' Čufar«. Tudi ulico skozi Center 2 bi bilo možno »preobraziti« po principu Slovenske ceste v Ljubljani, kjer bi bil motorni promet vključno s parkiranjem zelo omejen, cesta skozi Center 2 pa bi bila namenjena vsem udeležencem v cestnem prometu. Posebno pozornost v tem delu bi bilo potrebno nameniti območju Kolarjevega parka, ki bi ga bilo potrebno temeljito obnoviti ter ga preko ceste povezati z območjem okoli starega kostanja, okoli katerega se vzpostavi nova piazzeta z več funkcijsko namembnostjo. V okviru te obnove se izvede umestitev vodnega elementa, ki se ga lahko poveže s hudournikom, ki urejeno priteče izpod Mirce v Kolarjev park. S primernim oblikovanjem vodnega elementa bi lahko izrazili pobratenje z mestom Nagold ter park simbolično poimenovali Nagold.

Prostorska regulativa

- Odlok o občinskem prostorskem načrtu Občine Jesenice (UL RS, št. 110/2013, 57/2017, 29/2018 – teh. popravek)

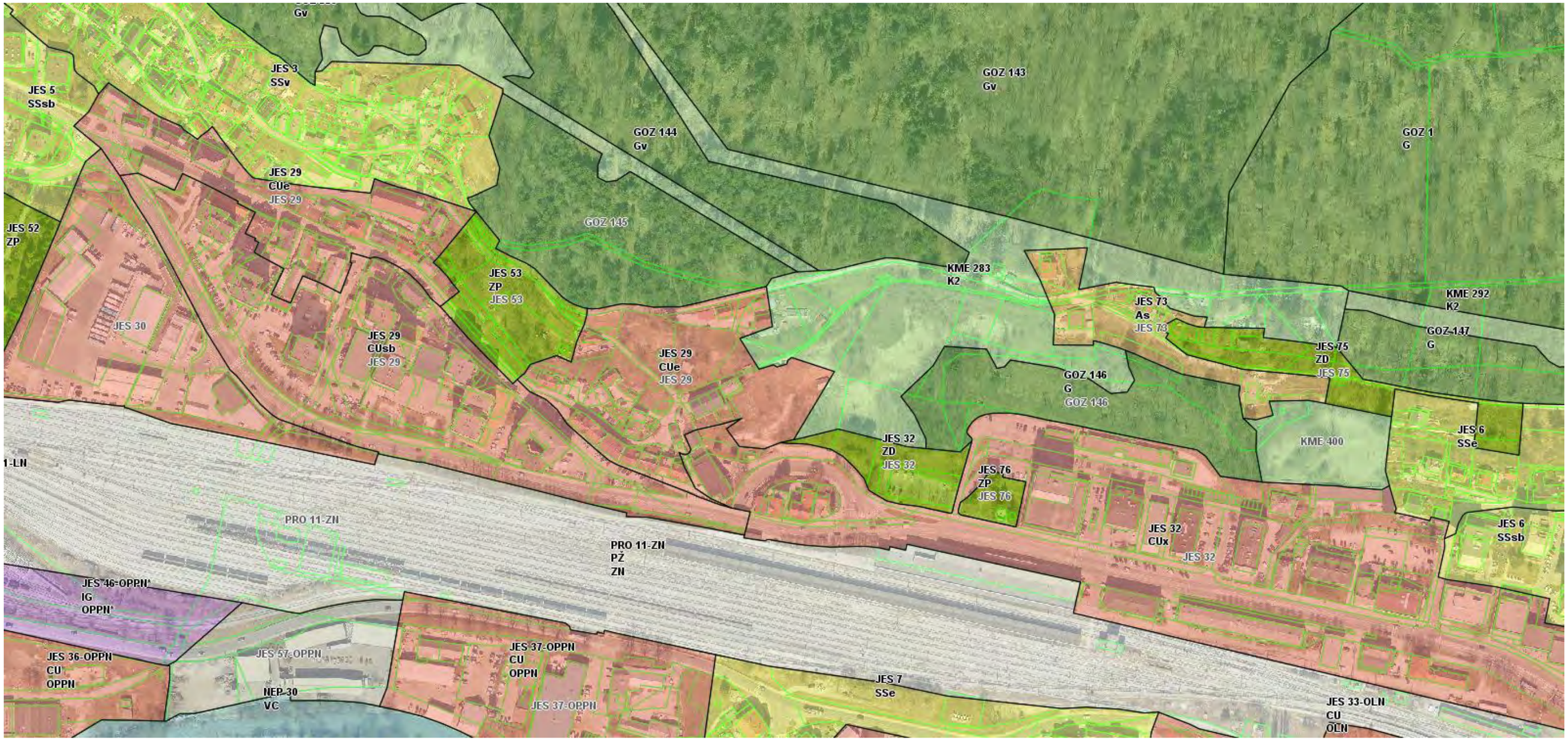

Izsek namenske rabe iz OPN

Načrtovani posegi v območju:

- Obnova železniške postaje Jesenice (Direkcija RS za infrastrukturo, pridobivanje projektne dokumentacije)
- Obnova stavbe Okrajnega sodišča Jesenice (Ministrstvo za javno upravo, v izvajanju)
- Obnova regionalne ceste skozi Jesenice s pasovi za kolesarje (Direkcija RS za infrastrukturo, pridobivanje projektne dokumentacije)
- Prenova javnih površin med Dolikom in Murko (Občina Jesenice, pridobljena projektna dokumentacija)
- Revitalizacija in prenova Centra 2 (Občina Jesenice, izvedena Urbanistična delavnica s predlogi ureditev)

SWOT analiza

- S: Geografska lega in železniška postaja območju sta osnovi za ponovno oblikovanje mestnega središča, v območju se še vedno nahajajo mestotvorne dejavnosti, trgovine in storitvene dejavnosti
- W: skozi območje poteka glavna mestna cesta, ki skupaj z neurejenim sistemom parkiranja območje dela neprivlačno za meščane. Neustrezna, poškodovana, zastarela in pomanjkljiva prometna infrastruktura za kolesarje in pešce preprečujeta razvoj območja
- O: z ustrezno prilagoditvijo prometnih in urbanih površin, ki bodo urejene predvsem za kolesarje in pešce, bo območje spet zaživelo in lahko dobilo vlogo središča mesta (ali vsaj njenega dela) ter povezalo zahodni (Plavž)in vzhodni (Sava in Tomšičeva) del Jesenic
- T: neupoštevanje sodobnih pristopov v urbanizmu in prometni politiki

Slikovno gradivo

Nekdanja Gosposvetska cesta, glavna cesta skozi Jesenice

Urejen Kolarjev park v Centru 2

Stavba železniške postaje Jesenice, delo arhitekta Slavka Rohrmana

Center 2 z večstanovanjskimi stavbami, v ozadju Murova z župnijsko cerkvijo

Vizualizacija predlagane ureditve javnih površin med Titovo 18 in Titovo 20 (Protim Ržišnik Perc)

Vizualizacija predlagane ureditve glavne avle na železniški postaji Jesenice (Elea ic d. o. o.)

Izsek iz predloga ureditvene situacije na podlagi Urbanistične delavnice Center 2 na Jesenicah (Protim Ržišnik Perc)

Vizualizacija predlagane ureditve javnih površin med v Centru 2 na Jesenicah iz Celostne prometne strategije

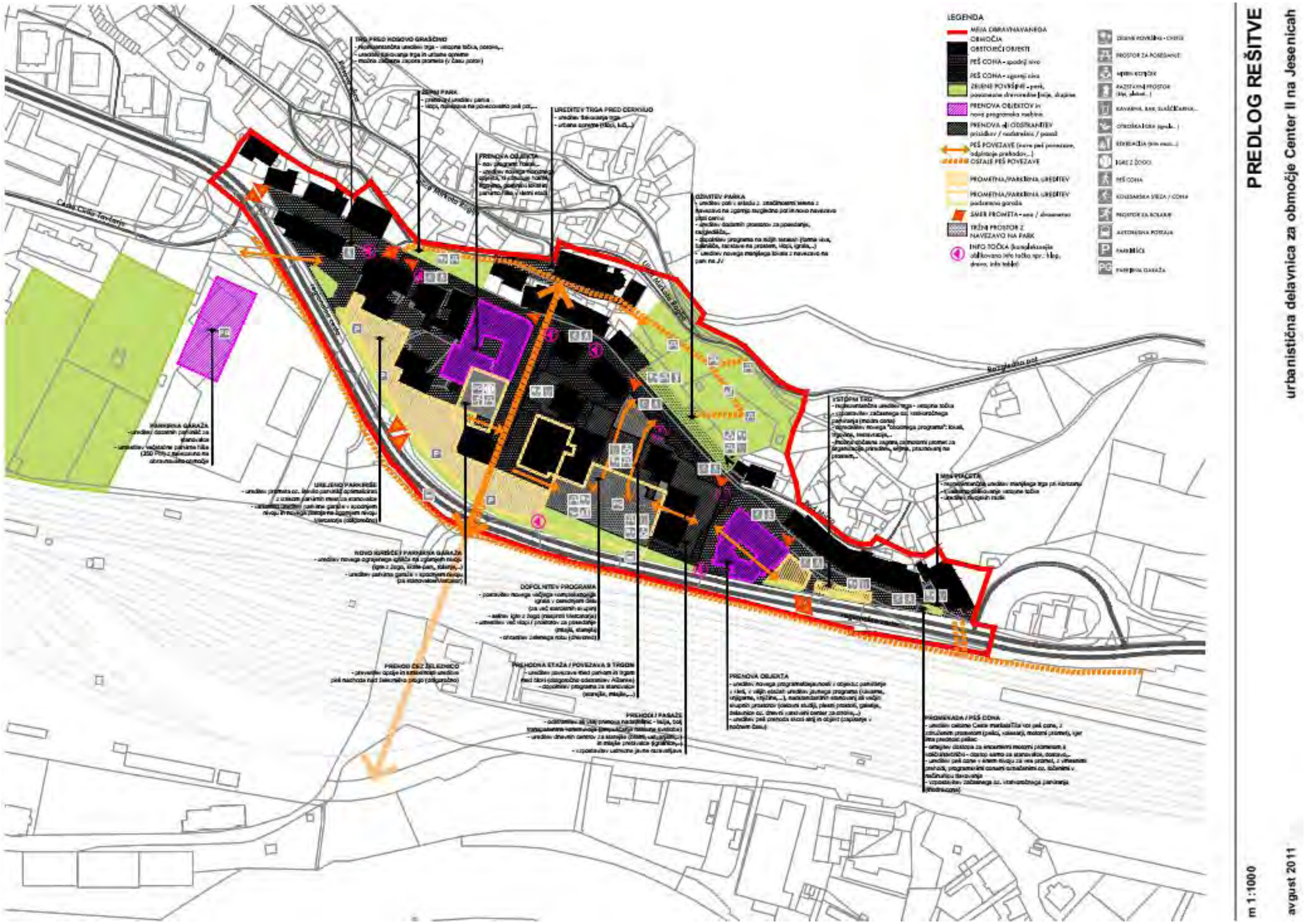

Predlog rešitev Urbanistične delavnice Center 2 na Jesenicah (Protim Ržišnik Perc)

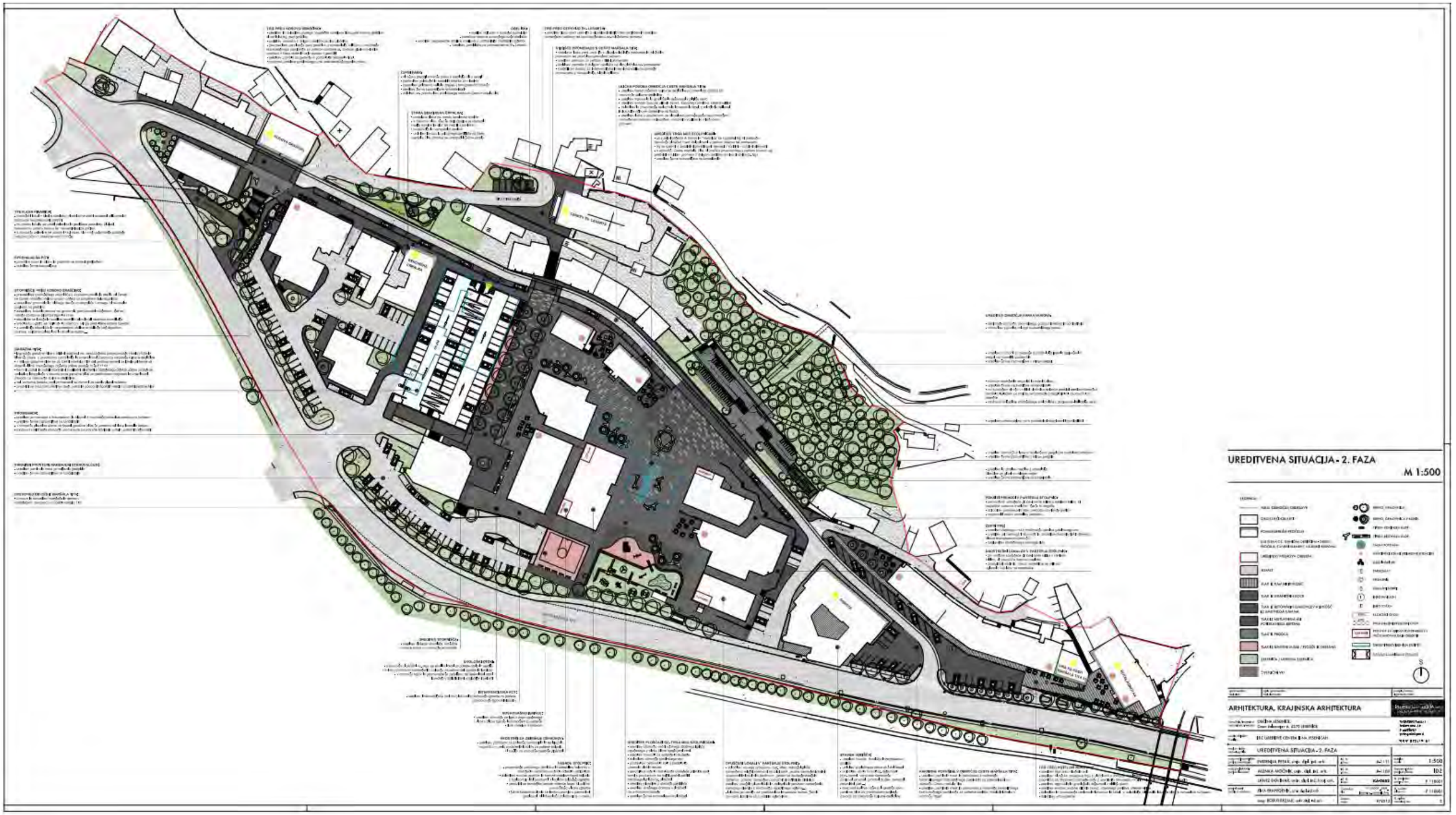

Predlog ureditvene situacije na podlagi Urbanistične delavnice Center 2 na Jesenicah (Protim Ržišnik Perc)

Ureditvena in prometna situacija površin med Dolikom in Murko (Protim Ržišnik Perc)

3. OBMOČJE TRGA TONETA ČUFARJA

Opis

Trg nosi ime po slovenskem pesniku, pisatelju in dramatiku Tonetu Čufarju. Trg Toneta Čufarja je od svoje ureditve osrednji družabni prostor Jeseničanov. Tu se na enem mestu srečujejo kultura, izobraževanje in prostočasne aktivnosti. Na samem trgu se nahajajo: Gledališče Toneta Čufarja, Občinska knjižnica Jesenice, Kino Železar, Radio Triglav ter izobraževalne ustanove Vrtec Jesenice – Enota Julke Pibernik, Osnovna šola Prežihovega Voranca in Gimnazija Jesenice. V bližini je kopališče Ukova s 50 metrskim bazenom, otroškim bazenom in 10 metrskim skakalnim stolpom, edinim v Sloveniji.

Prostorska regulativa

- Odlok o občinskem prostorskem načrtu Občine Jesenice (UL RS, št. 110/2013, 57/2017, 29/2018 – teh. popravek)

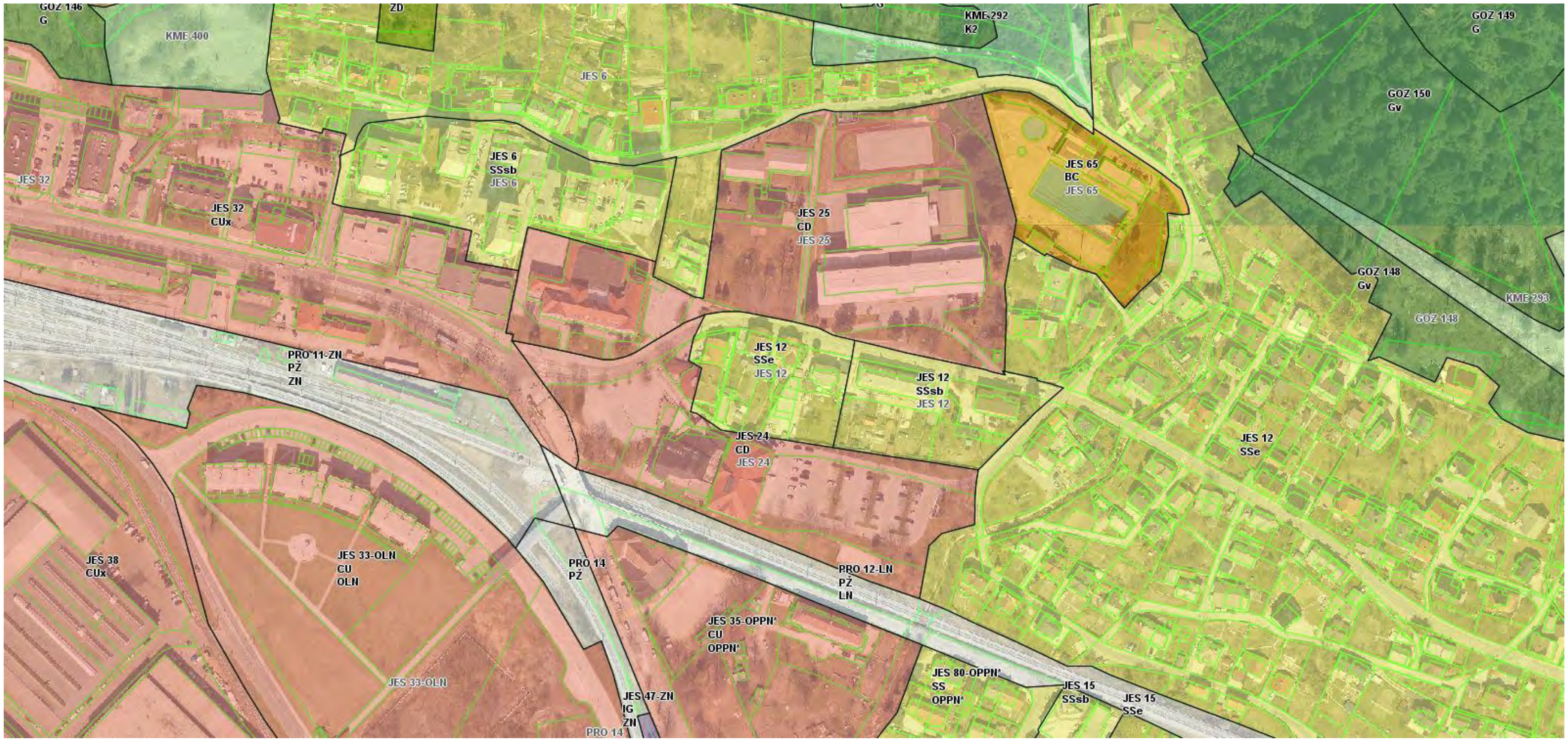

Izsek namenske rabe iz OPN

Načrtovani posegi v območju:

- Vrtca Jesenice, enota Julka Pibernik (Občina Jesenice, rušitev in novogradnja, pridobljeno gradbeno dovoljenje)
- Obnova kopališča Ukova (Občina Jesenice, ureditev novega kopališča - projektna dokumentacija v pridobivanju)
- Obnova regionalne ceste skozi Jesenice s pasovi za kolesarje (Direkcija RS za infrastrukturo, pridobivanje projektne dokumentacije)

SWOT analiza

- S: osrednja lega v mestu, bližina upravnega centra in Železniške postaje Jesenice, med domačini sprejet kot osrednji prostor, veliko »družbene infrastrukture«, parkirišče v zaledju
- W: bližina prometne infrastrukture (hrup)
- O: prenova trga s »širitvijo« proti gimnaziji kot »shared space« in umiritvijo prometa po občinski cesti, v sklopu projekta Gradnje drugega tira železniške proge delno nadkritje železniške proge ob trgu, ter priključitev stavbe TVD Partizan Jesenice k trgu, ojačati os Trg Toneta Čufarja – Stara Sava (z novimi dejavnostmi na Hrenovci), ter možnost celovite prenove kompleksa »Fužinar« v novo občinsko knjižnico
- T: bližina državne prometne infrastrukture lahko upočasni preoblikovanje trga in vzpostavitev mestnega središča

Slikovno gradivo

Trg Toneta Čufarja

Predlagana nova ureditev Trga Toneta Čufarja (Bruto d. o. o.)

Trg je namenjenem tudi prireditvam in protokolarnim sprejemom

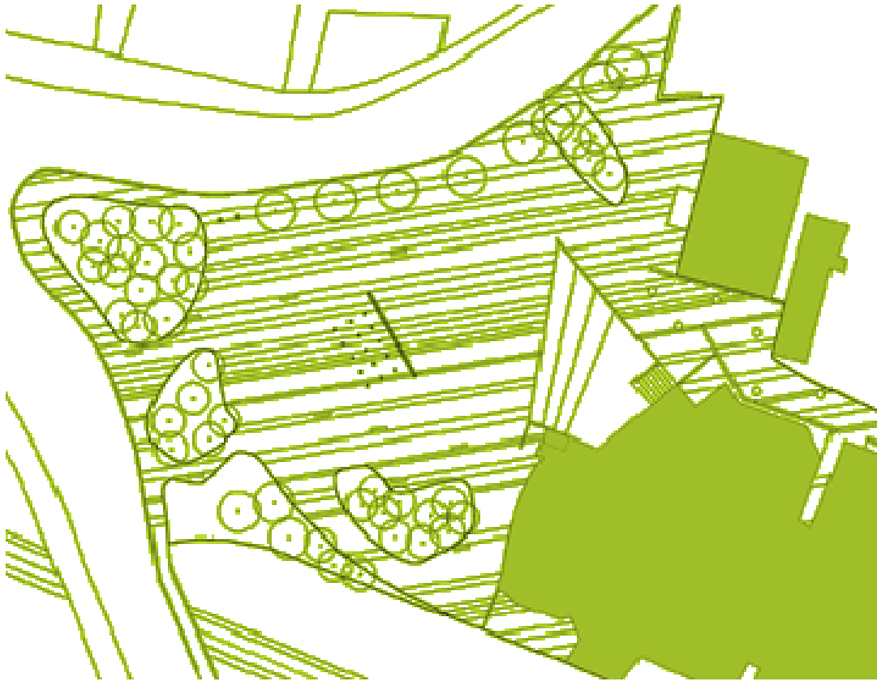

Sedanja ureditev Trga Toneta Čufarja (Bruto d. o. o.)

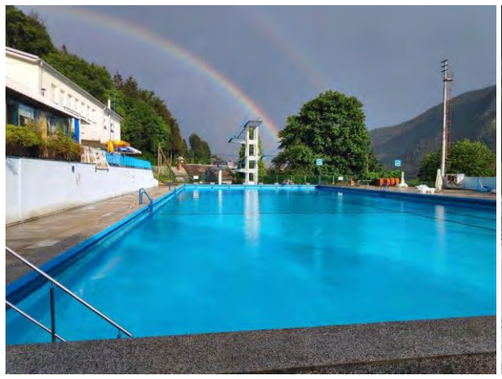

Kopališče Ukova

Predlagana nova ureditev kopališča Ukova (ING-ARH, Polona Čeh s. p.)

Vrtec Jesenice, enota Julke Pibernik

Predlagana nova ureditev vrtca Jesenice, enota Julke Pibernik (ING-ARH, Polona Čeh s. p.)

4. OBMOČJE PLAVŽA

Opis

4. območje predstavlja manjše mestno središče na Plavžu. Stanovanjska soseska Plavž je bila grajena v 60., 70. in 80. letih 20. stoletja. Po tedanjih načelih prostorskega načrtovanja je bila zasnovana kot soseska z večstanovanjskimi stavbami obkroženimi z urejenimi zelenimi površinami ter s centralnim območjem, v katerem so bile za stanovalce na voljo trgovine in storitvene dejavnosti, banka, pošta ter druga družbena infrastruktura (vzgoja in izobraževanje, zdravstvo, socialno varstvo). Območje je še danes živo ter pomembno za Plavž, kjer je živi skoraj 1/3 vseh prebivalcev občine Jesenice.

Prostorska regulativa

- Odlok o občinskem prostorskem načrtu Občine Jesenice (UL RS, št. 110/2013, 57/2017, 29/2018 – teh. popravek)

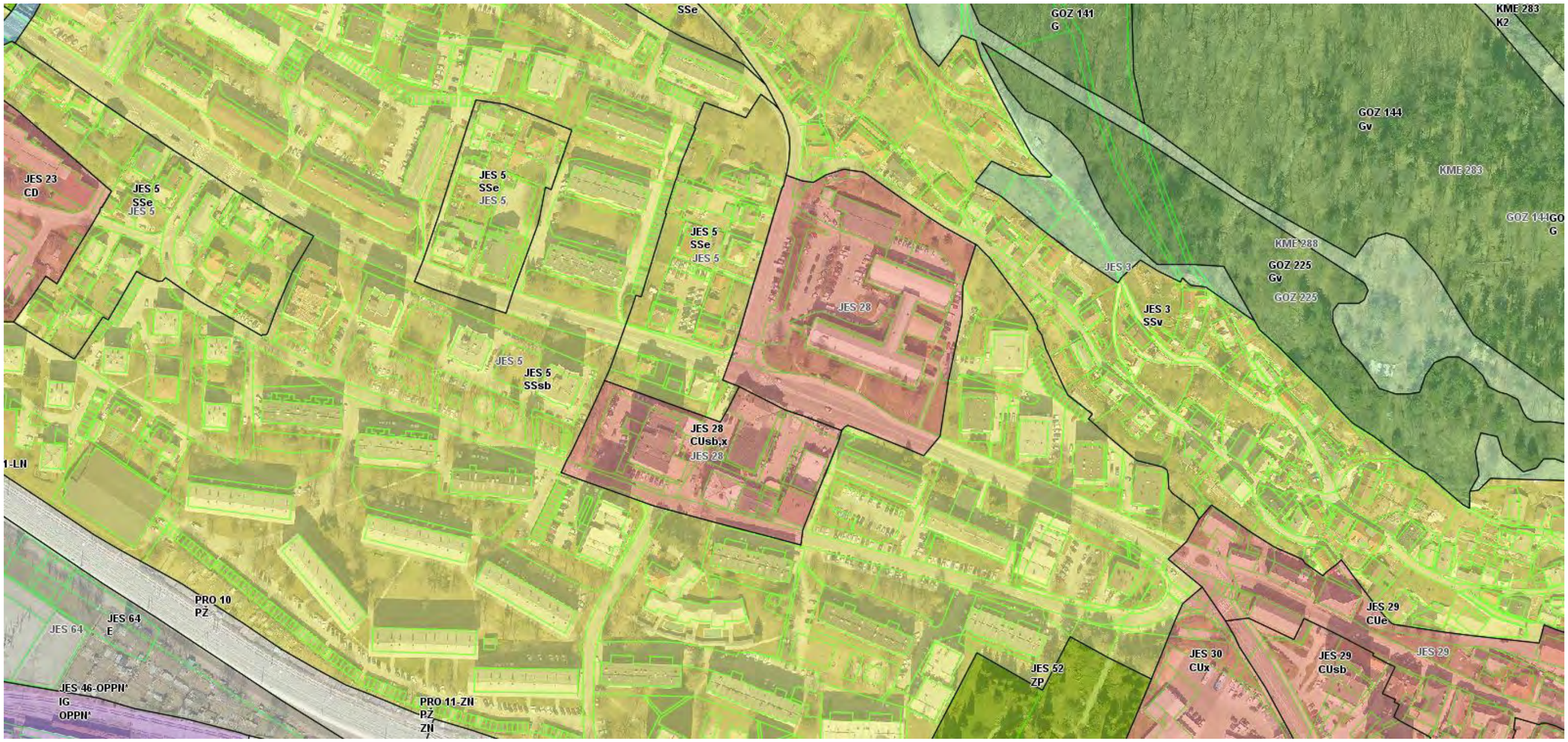

Izsek namenske rabe iz OPN

Načrtovani posegi v območju:

- Strategija urbanistične prenove Plavža (Občina Jesenice, izdelana idejna zasnova)
- Obnova regionalne ceste skozi Jesenice s pasovi za kolesarje (Direkcija RS za infrastrukturo, pridobivanje projektne dokumentacije)

SWOT analiza

- S: območje je dobro prometno povezano s preostalimi deli mesta, je primerno komunalno opremljeno, ima funkcijo mestnega središča, storitvene dejavnsoti so dostopne peš ali s kolesom večjemu številu prebivalcev območja
- W: najvišja gostota poseljenosti v občini, posledično veliko mirujočega prometa, ki zaseda javne in zelene površine, dotrajana infrastruktura, prebivalci preostalih delov mesta ne dojemajo območja Plavža
- O: vzpostavitev trga pri Lekarni Plavž, širitev »shared space« proti Cesti Cirila Tavčarja, povezava z zahodnim delom Center 2 in s tem priključitev v širše mestno središče
- T: neupoštevanje sodobnih pristopov v urbanizmu in prometni politiki

Slikovno gradivo

Pogled na stanovanjsko soseko Plavž

Obnovljeno otroško igrišče Pika (Delavnica d. o. o.)

Lekarna Plavž v območju centralnih dejavnosti

U13: Ureditev trga med Mercatorjem in Lekarno Plavž

Površina predlaganega trga znaša cca. 1500 m2. Trg je tlakovan, sprememba v tlaku narekuje spremembo prometnega režima.
Parkiranje na trgu je prepovedano in se omejuje s potopnimi količki, dovoljena je zgolj dostava in intervencija.
Za potrebe lekarne in drugih trgovin se vzpostavi modra cona kratkotrajnega parkiranja.
Trg je opremljen z urbano opremo kot so klopi, stojala za kolesa in koši za smeti.
Vzdolž Kurilniške ulice se mimo pošte uredi povezovalna pešpot, ki se opremi s cvetličnimi koriti in drugo urbano opremo.

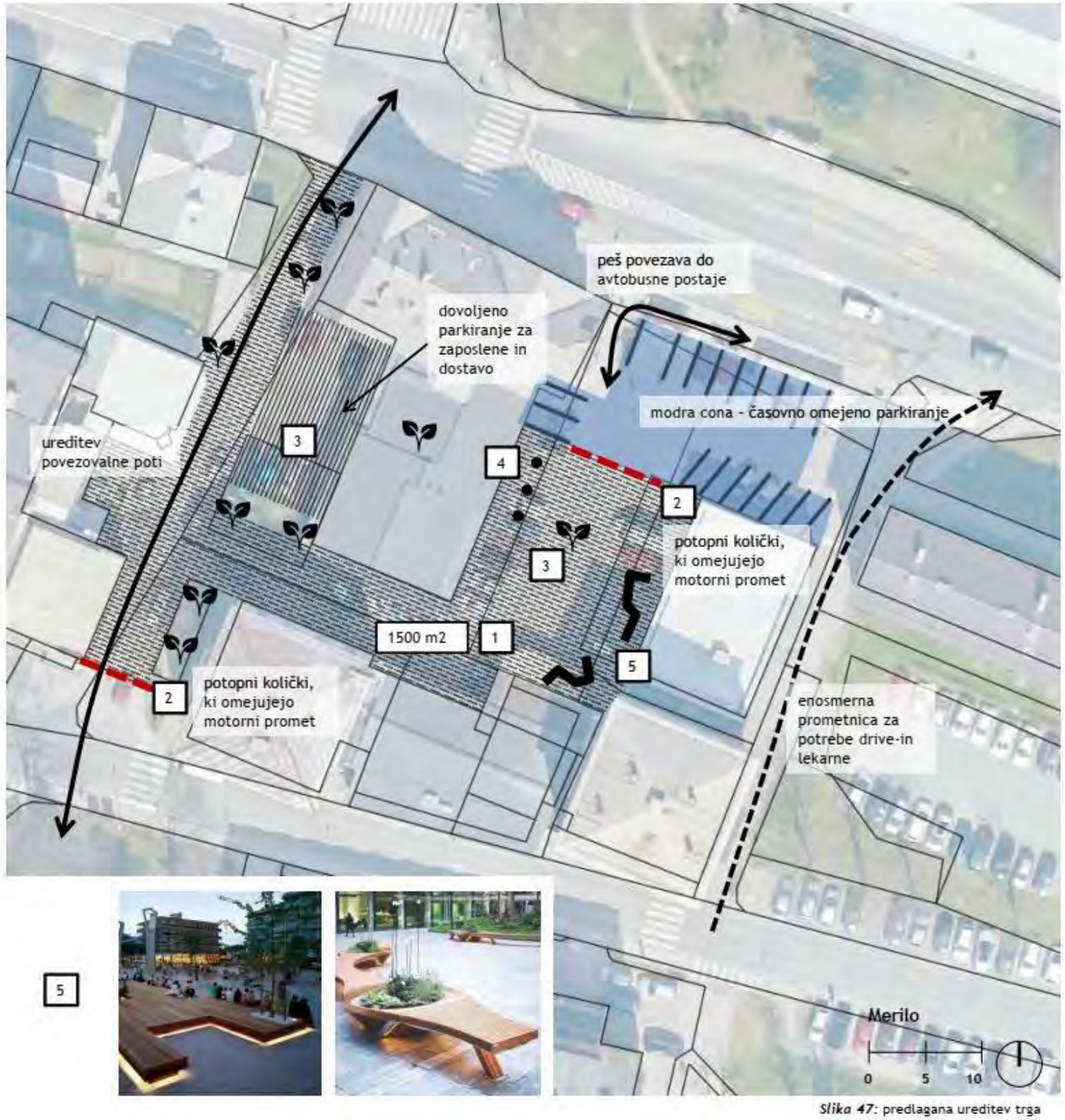

Slika 47: predlagana ureditev trga

Predlog ureditve površin na trgu med trgovino in lekarno (Protim Ržišnik Perc)

ZAKLJUČEK

Skozi čas so posamezni deli mesta Jesenice odigrali vlogo mestnega središča. Še danes prebivalci različno dojemajo, kateri del mesta bi bil lahko dejansko opredeljen kot mestno središče, center mesta… Tudi v večjih mestih, ki imajo stara mestna jedra, je težko opredeliti centralno točko mesta.

Mestno središče predstavlja predvsem prostor srečevanja in druženja ljudi, zato je potrebno obnoviti stare ali vzpostaviti nove javne površine, kjer bo to mogoče (obnova Kolarjevega parka, vzpostavitev trga pri Lekarni Plavž…). Prav tako je potrebno okrepiti ustrezne povezave za pešce in kolesarje in območja med seboj povezati s prijaznimi ureditvami prilagojenimi ljudem in ne motornim vozilom. V naslednjem letu bo vzpostavljena še ena prečna povezava z območja železniške postaje kot podhod pod vsemi tiri v smeri v območje Fiprom in naprej proti Stari Savi.

S tem bodo območja postala še bolj povezana in dostopna z različnih delov mesta, zato je moč definirati mestno središče Jesenic na celotni potezi od upravnega središča (Občine Jesenice) do Zdravstvenega doma Jesenice, v dolžini cca. 1,9 km in s časovno dostopnostjo manj kot pol ure hoje oz. manj kot 10 minut kolesarjenja. V tem območju je potrebno sprejeti tudi parkirni režim, ki bo ustrezno urejal in upravljal mirujoči promet.

S postopnim in usklajenim urejanjem in upravljanjem lahko na Jesenicah vzpostavimo območje mestnega središča, za katerega bo veljalo: Mestno središče je kot dobra zabava – rad greš tja in od tam greš težko domov.

Številka: 3504-1/2023

Datum: 8. 5. 2023

Pripravili:

Sodelavci Oddelka za okolje in prostor

Župan

Mag. Peter Bohinec